

Beszámoló újítómozgalmunk múltévi eredményeiről és tapasztalatairól

Újítómozgalmunk büszkeséggel tekinthet vissza a múlt év munkájára. Komoly eredményeket értünk el, jelentősebbeket, mint a megelőző években. Amíg 1952-ben a dolgozók 396 872 újítási javaslatot nyújtottak be, addig 1953-ban a benyújtott javaslatok száma 454 153-ra, tehát 14,4 százalékkal nőtt. Az elfogadott javaslatok száma 194 073-ról 253 184-re, vagyis 21,2 százalékkal, a bevezetett javaslatok száma pedig 153 954-ről 192 433-ra, tehát 25 százalékkal emelkedett. Fejlődés mutatkozik az újítások révén elérhető gazdasági eredményekben, is de különösen nagy arányban nőtt a már realizált, ténylegesen biztosított megtakarítás. Az utókalkulációkban kimutatott gazdasági eredmény ugyanis 1,234 421 058 forintot ért el, ami az 1952. év utókalkulált gazdasági eredményéhez viszonyítva 106,4 százalékos emelkedésnek felel meg. Megjegyzendő, hogy tapasztalatunk szerint sok helyen nem, vagy nem időben készítik el az utókalkulációkat és így a jelzett összeg valószínűleg lényegesen kevesebb, mint a valóban elért megtakarítás.

Kedvező képet kapunk újítómozgalmunk fejlődéséről akkor is, ha az említett eredményeket az Országos Találmányi Hivatal által a múlt évben először bevezetett irányszámok, s az ezzel kapcsolatos verseny szemzőgéből vizsgáljuk. Célul tűztük ki, hogy a benyújtott javaslatok száma az előző évihez viszonyítva 10 százalékos emelkedést mutasson. Ezzel szemben a tényleges eredmény 14,4 százalékos fejlődést bizonyított. Versenyfeltételeink értelmében az elfogadott javaslatok arányszámának a benyújtott javaslatokéhoz viszonyítva növekednie kellett. Figyelemreméltó eredményként könyvelhetjük el, hogy ez az arányszám az előző évi 48,9 százalékról tavaly 51,8 százalékra javult. Az elfogadott javaslatokból a gyakorlatba vett javaslatok arányának 90 százalékot kellett elérnie. A ténylegesen elért eredmény alatta maradt a várakozásnak; az előző évi 79,3 százalékról csak 81,8 százalékra emelkedett. További döntő feltétele volt a versenynek a ténylegesen elért népgazdasági eredmény növelése és az elért összeg kimutatása. Az irányszámok keretében megadott utókalkulációs eredmény 65 százalékát kellett az utókalkulációk alapján kimutatni. Eszerint népgazdaságunkban összesen 1,2 milliárd forint utókalkulált eredményt kellett volna biztosítaniuk. Ezzel szemben 66 százalékos arányszámot és 1,234,421,058 forint utókalkulált megtakarítást értünk el. Ez utóbbi adatot alátámasztja az a körülmény, hogy a 192 433 bevezetett újítási javaslatot alapul véve egy-egy újításnál átlagban csupán 6415 forint megtakarítással számolunk. Márpedig köztudomású hogy a javaslatok tekintélyes hányada nem ennyit, hanem jóval nagyobb gazdasági eredmény elérését teszi lehetővé.

Ezekből az adatokból nem tűnik ki, hogy sajnos, nem minden téren ilyen egyenletes a fejlődés, sőt egyes népgazdasági ágakban nagymértékű visszaesés következett be a megelőző év eredményeihez viszonyítva. A Földművelésügyi Minisztérium szerveinél például a benyújtott javaslatok száma 20 százalékkal, az elfogadottaké 22 százalékkal, a bevezetetteké pedig 20 százalékkal csökkent. Az utókalkulációk összesített eredménye mintegy 24 százalékos csökkenést mutat az 1952. évi eredménnyel szemben. Ebből megállapítható, hogy a Földművelésügyi Minisztérium, illetve az alá tartozó szervek, vállalatok, üzemek újítómozgalmában nemcsak nem zárkózott fel az ipari tárcák újítómozgalmához, hanem még saját korábbi színvonalát sem tudta elérni. Mindez főként annak tudható be, hogy a Földművelésügyi Minisztérium újítási hálózata hézagos, szervezetlen. Hasonló visszaeséssel találkozunk és ez nyilván ugyanilyen okokra vezethető vissza a posta újítómozgalmában is.

Az Országos Találmányi Hivatalnak az irányszám versennyel az volt a fő célja, hogy létrehívjon újítómozgalmokban egy olyan mérési módszert, amely bizonyítja az újítások által elért gazdasági eredményeket, mutatja az újítók részvételét az önköltségek csökkentés eredményében s emellett további fejlődés ösztönöz. De más kezdeményezésekkel is igyekeztünk elősegíteni az újítómozgalmi eredmények pontosabb szervezettebb nyilvántartását. Ennek érdekében 1953. január 1-től felállítottunk egy nyilvántartási csoportot, amely számbaveszi a 25 000 forintot felül díjazandó újításokat. További fontos lépésnek tekintjük hogy a minisztériumok jelentései alapján a legalább évi 100 000 forint gazdasági eredményt elérő újításokról is országos nyilvántartást vezessünk. Ilyen szervezett, pontos munkára van szükség minden téren erre irányít bennünket az egységes újítási és találmányi rendelet is, amelynek megjelenése, illetve abban megszabott új elvek, például az egyszemélyi elbírálás bevezetése, ugyancsak az elmúlt év eredmény közé tartozik.

Az eredmények sorából megemlíthetjük még, hogy a kezdeményezések felkarolása, s a panaszos ügyekkel való hathatósabb foglalkozás céljából Budapestre a Lenin-körút 30. szám alatt újítási tanácsadószolgálatot létesítettünk. Ez az új szerv az újítók műszaki segítségén és útbaigazításán felül a minisztériumok által megküldött, tapasztalatcserére alkalmas újítások széleskörű elterjesztésével és az újítási feladattervek ismertetésével is foglalkozik. Tavaly rendeztük meg nagy sikerrel a III. Országos Újítókiállítás is, amelye 3365 újítást és találmányt mutattunk be a dolgozó tízezreinek. Egyéb propagandaeszközökkel is igyekeztünk elősegíteni az újítókedv fokozását. Ezt célozt az első újítókról szóló játékfilm elkészítése, szórakoztató előadások rendezése, plakátok, brosúrák, könyvek kiadása, stb. Annak érdekében pedig, hogy újítás-szerveink megfelelhesse az egyre növekvő újítókat támogató követelményeknek, hogy megismerjék és jobban tudják alkalmazni az újítási rendelet előírásait, a Országos Találmányi Hivatal — a minisztériumokkal karöltve — 29 helyen rendezett iskolát az újítási előadók részére. Ezek az iskolák 2500 újítási előadót nyert kiképzést.

Az 1953-as év eredményei alapján tehát elmondhatjuk, hogy dolgozóinkban hatalmas kezdeményező erő rejlik, hogy az előző évekhez viszonyítva újabb jelentős előrehaladást értünk el. De vannak még hiányosságok is, méghozzá nem is jelentéktelenek. Nagy hiba például hogy sokhelyütt nem karolják fel megfelelően a dolgozók kezdeményezéseit, nem megfelelő ügyintézők foglalkoznak a dolgozók javaslataival, lélektelenül, felelőtlenül kezelik az újításokat. Máshol lebecsülik az újítás-előadó munkakörét és az üzem vagy a vállalat legkevesebbé képzett dolgozóját állítják a munkahelyre vagy más feladatokkal is megbízzák. Pedig nagyobb üzemeknél az újítási előadói munkakör egész emberiség igényel. E jelenségek forrása abban keresendő, hogy egyes vállalatvezetők, műszaki vezetők nem értékelik kellően az újítók, feltalálók munkáját, nem tekintik ezt a tervteljesítés egyik fontos tényezőjének. Nem egy magasabb szervnél, minisztériumnál is hasonló közömbösséggel találkozhatunk.

Vonatkozik ez továbbá a szakszervezeti szervek többségére. Nem hajtják végre a SZOT 1951. május 12-i határozatát a szakszervezeti újítási és észszerűsítési bizottságok felállításáról és működéséről. Ha ezek a bizottságok működne, ha megszerveznék a társadalmi ellenőrzést, kevesebb visszaélés, huzavona, panasz fordulna elő, s mind a vállalati, mind a felsőbb szervek nagyobb felelősségérzettel kezelnék az újítások ügyét. Ideje, hogy a SZOT gondoskodjék az elnökségi határozat maradéktalan végrehajtásáról. Az Országos

Találmányi Hivatal pedig a minisztériumok újítási osztályainak dolgozói részére celjuttalmak kitűzésével, a tárcák területén tapasztalt hiányosságok kiküszöbölésére vonatkozólag a minisztereknek rendszeresen küldendő javaslatokkal és az újítási osztályok vezetőinek a minisztériumi kollégiumok előtti beszámoltatásával segítse az újítási apparátus megjavítását.

A helyes kezdeményezések hasznosításának további nagy akadálya: ezidőszere az, hogy a népgazdaság egyes ágaiban nem biztosítják az újítások kikísérletezését és megvalósítását. A Minisztertanács rendelete ugyan előírja, hogy a minisztériumoknak, sőt a nagyobb üzemeknek is az újítások kikísérletezésére üzemeket, illetve műhelyeket kell létesíteniük. Ennek a rendelkezésnek azonban egyes tárcák nem tettek eleget. Az Országos Találmányi Hivatal felügyelete alatt működő Újításokat Kivitelező Vállalat pedig az újítások nagy számánál fogva nem képes eleget tenni a különböző tárcák részéről felmerülő igényeknek. Ezek a körülmények, valamint a túlórák igénybevételét korlátozó rendelet súlyosan hátráltatja az újítások megfelelő ütemű kikísérletezését, noha az újítási rendelet erre anyagi fedezetet biztosít.

Több minisztérium felkérésére tehát az Országos Találmányi Hivatal előterjesztéssel fordult az Országos Tervhivatal elnökéhez, hogy a vállalatok vezetői — beralaptúllépés joghátrányos következménye nélkül — az újítási kísérletek elvégzéséhez, szükség esetén, túlórákat használhassanak fel a 0,5 százalékos keret terhére, azzal a megkötéssel, hogy a túlórák összege a 0,5 százalék 40 százaléknál többre ne emelkedhessen. Biztosítani kell továbbá, hogy amennyiben a tervező intézetek, szerkesztési irodák csak távoli időpontra vállalják a prototípusok szerkesztési munkáinak elkészítését, e munkákat külön díjazás fejében ki lehessen adni mérnököknek és technikusoknak. De szükség van az Országos Találmányi Hivatal kísérleti keretének felemelésére, valamint az Újításokat Kivitelező Vállalat kapacitásának és berendezésének fejlesztésére is. Ezekkel és más hasonló intézkedésekkel kell elősegítenünk az újítások kikísérletezése és megvalósítása terén észlelhető lemaradás felszámolását.

Újítómozgalmunk fejlődésének másik fő kerékkötője, hogy egyes újítási szervek hiányos vagy gépies intézkedései következtében a dolgozóknak a rendeletben biztosított jogai nem mindig érvényesülnek. Gyakran például a munkaköri kötelezettség ürügye alatt az anyagiasság hamis vádjával illetik őket. A fellebbezések nagy száma mutatja, hogy még sokan lélektelenül, felületesen intézkednek újítási ügyekben. Ezt bizonyítja többek között, hogy 1953 folyamán az Országos Találmányi Hivatal és az illetékes szervek között 57 esetben volt döntőbizottsági tárgyalás s 31 esetben a panaszos álláspontjának helyessége igazolódott be. Káros jelenség az is, hogy az újításokkal elért és a díjazás alapjául szolgáló gazdasági kiértékelések sok szervnél nem kellő körültekintéssel és alapossággal készülnek. Az elmúlt három évben csak az Országos Találmányi Hivatalhoz kerülő újítási ügyeknél több mint 800 000 forint újítási díjnak megfelelő kalkulációs hibát fedeztünk fel az eredményszámításokban.

A jövőben különféle intézkedésekkel kell előmozdítanunk az újítókkal való bánásmód és az ügyintézés megjavítását. Többek között ezt szolgálja, ha a minisztériumok nyilvántartásba vennék a tárcák területén elfogadott nagyobb jelentőségű újításokat. Ellenőrizniük és ellenőriztetniük kell az újítási rendeletben előírt határidők betartását. Az Országos Találmányi Hivatal a maga részéről például azzal is igyekszik meggyorsítani az ügyintézését, hogy a minisztériumoknál elfekvő mintegy 1000 találmányi bejelentés elintézésére záros határidőt tűz majd ki, tekintettel arra, hogy ezek a javaslatok előreláthatólag többmillió forint népgazdasági hasznot biztosítanak. A hanyag ügyintézőkkel szemben pedig sokkal szigorúbban jár majd el, mint eddig. Súlyos következményekkel kell számolni az azoknak, akik az újítások, találmányok elbírálása, megvalósítása,

vagy a díjkifizetés terén a felelősségvállalástól való húzódozással késleltetik az ügyek elintézését. Népgazdaságunk szempontjából nem mindegy, hogy egy javaslat eredménye a benyújtás évében, vagy — a bürokratikus, lélektelen ügyintézés miatt — csak évek múltán jelentkezik.

Különösen élesen mutatkoznak az eddigiekben felsorolt hibák olyan javaslatok intézésével kapcsolatban, amelyek kísérletei vagy megvalósítása több tárca együttműködését teszi szükségessé. Ilyenkor rendszerint egyik szerv sem tekinti magát illetékesnek. Jelenleg nincs is olyan szervünk, amely egy-egy nagyjelentőségű újítás vagy találmány bevezetésével kapcsolatban hatásosan utasíthatná az egyes tárcákat. Az Országos Találmányi Hivatalnak vannak ugyan operatív részlegei, de ezeknek csupán arra nyílik lehetőségük, hogy az illetékes szervek figyelmét felhívják a népgazdaság szempontjából különösen fontos újításokra, vagy találmányokra s azok megvalósítását szorgalmazzák. Az ilyen fellépés azonban nem mindig vezet eredményre.

A szigetelőfonal hazai gyártását célzó újítás megvalósításához például a Nehézipari Minisztérium nem nyújt segítséget, holott ha bizonyos általánosan használt, nagy tömegben itthon gyártott vegyszerből csekély mennyiséget kiutalna, az újítás révén többszáz ezer forint megtakarítást érhetnének el egy másik tárcánál. Másik példa: importanyag megtakarítást és exportlehetőséget biztosít az Akkumulátorgyár lúgos akkumulátormaszszára vonatkozó találmányi bejelentése. Már tavaly megindulhatott volna a gyártás, ha egyes kerámiai edényfélések soronkívüli legyártása megoldható lett volna. A tárcák közötti együttműködés hiánya azonban mindmáig megakadályozta az újítás üzemszerű bevezetését.

A tárcák közötti megfelelő kapcsolat hiányára vall a Dohányipari Kutató Intézet egy nagyfontosságú javaslatának sorsa is. E javaslat alkalmazásával fedezni lehetne az ország teljes nikotinszükségletét, sőt még exportra is jutna. Az Élelmiszeripari Minisztérium azonban ezt a javaslatot mindeddig nem tudta megvalósítani, mert a szükséges anyagi fedezet nem áll rendelkezésre. Minthogy a kérdés a Földművelésügyi Minisztériumot is érinti, a két tárcának össze kellett volna fognia a megvalósítás érdekében. Sajnos, ez hosszú ideig nem történt meg s a félüzemi kísérlethez szükséges kb. félmillió forint beruházás még mindig nincs biztosítva. Egy ugyancsak nagyértékű javaslat, amely az édes csillagfürt édesipari célokra való felhasználását tenné lehetővé, az elmúlt év ősze óta vár intézkedésre az Országos Tervhivatal, az Élelmiszeripari Minisztérium és a Földművelésügyi Minisztérium részéről. Ideje volna az ilyen, helytelen útra terelődött javaslatokat a megvalósítás útjára terelni, s a nagyjelentőségű újítások ügyében összehangolni az egyes tárcák munkáját.

E problémák megoldása jelenti legfontosabb feladatunkat az 1954-es évben. Nem elégedhetünk meg félmegoldásokkal. Teljes lendülettel kell e célok felé törnünk, hiszen a kormányprogram szolgálatában az idén még tovább kell fokoznunk az eredményeket, az újítómozgalmunk részéről még nagyobb segítséget kell biztosítanunk az életszínvonal emelését célzó tervek megvalósításához. Az újítók alkotó ereje már az elmúlt években is jelentős mértékben járult hozzá eredményeinkhez a népgazdaság minden ágában, a nagyjelentőségű újítások százai és ezrei könnyítették meg a tervcélok elérését mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt, számtalan nagyértékű újítás jött létre a dolgozók egészségének megóvása, a munkásvédelem terén is. Nem kétséges, hogy az új célok még jobban ösztönöznék az alkotó tehetségeket s ennek folytán ebben az esztendőben újítómozgalmunk további nagy sikereket ér el. Az újításokat intéző szerveken és dolgozókon a sor, hogy az egyre szélesedő újítótábor bátor műszaki kezdeményezéseit felkarolják és valóban felhasználják dolgozó népünk jólétének növelésére. Bizonyos, hogy a felsorolt hibák kiküszöbölésével el is érjük ezt a célt.